

ЧЕРВОНА СЕРІЯ

ТІМЕЯ ШРЕК

МЕРТВА ЗЕМЛЯ

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2025

I

СИНЯ СМУГА

СИРОТА

Це була дев'ятирічна дівчинка, блондинка з кучерями по пояс. Щоранку до школи її проводжала мама — приваблива, зі смаком одягнена етнічна росіянка.

Лейла виділялась серед інших замурзаних ромських дітей своєю красою і білосніжною шкірою. Одного разу я запитала її матір, чому вона віддала свою доньку в нашу школу. Відповідь матері була проста: «У мене рак. Залишилось небагато часу».

Закінчився навчальний рік. Потім розпочався новий. Дівчинка щодня ставала дедалі сумнішою. Мати дедалі рідше проводжала її до школи.

Одного вівторка після обіду Лейла розгублено стояла в шкільному холі.

— Ти чекаєш на маму? — спитала я її.

— Так, але не знаю, чи вона прийде. Зранку їй було дуже погано.

— А ти не можеш піти додому сама?

— Ні. Тоді мене покарають.

— Хто? Тато?

— Він давно помер.

— Співчую.

— Знаєте, він випив отруту.

— Чому?

— Мама казала, це тому, що він був п'яний.

— А брати чи сестри в тебе є?

— Так, є сестра, Белла. Вона вже доросла. У неї свої діти.

Сестра, яку щойно згадували, увійшла в двері школи, схопила дівчинку за руку та швидким кроком вийшла з будівлі.

Наступного дня Лейла не прийшла до школи. Її не було цілий тиждень.

У понеділок уранці, ходячи з класу в клас і записуючи відсутніх, я помітила її знову. Вона ридала, схиливши голову на парту. Уперше я бачила її волосся неохайним, розпатланим. Її плечі здригались. Інші діти боязко за нею спостерігали. У класі стояла мертва тиша. Вчителька підійшла й погладила Лейлу по спині, але дівчинка не відреагувала. Мені потрібно було йти далі.

Після обіду вона знов стояла в холі біля вхідних дверей і чекала. Я спостерігала за нею. Час від часу вона підносила долоню до очей, наче витираючи сльози.

— Ти чекаєш на маму?

— Так, але даремно.

— Чому?

— Вона більше не прийде за мною.

У її тремтливому голосі було стільки болю і безнадії, що мене охопив сум, ніби це померла моя власна мати. Я не змогла дібрати слів, щоб утішити її. Просто обійняла дівчинку, притиснула її до себе. Сльози знову покотились з її очей.

— Вона померла! — прошепотіла Лейла. — Що тепер зі мною буде?

— Заспокойся, будь ласка, — попросила я.

— Її сьогодні ховатимуть. Я не хочу йти додому.

— О котрій годині похорон?

— О другій.

Настінний годинник показував дванадцять хвилин по першій.

— Ходімо зі мною в учительську! — запросила я. — Не треба тут стояти.

Лейла слухняно пішла зі мною. На ходу вона взяла мене за руку. Вона стискала мою долоню так, наче я була єдиною, хто міг її врятувати. Ми сіли в закутку учительської кімнати. Вона дістала зі свого наплічника альбом для малювання, олівці. Почала малювати будинок з парканом, за будинком з'явилися дерева, за ними — гори, а зверху — усміхнене

сонечко. Перед хатинкою вона намалювала дівчинку з мамою, а потім над головою мами домалювала німб. Якийсь час Лейла розглядала власний малюнок, а потім закреслила все чорним олівцем.

У двері учительської постукала й зазирнула її сестра.

— Добрий день, а де Лейла? — спитала вона.

Лейла, яку Белла не помітила, сховалася під стіл.

— Вона тут, — сказала я.

— Лейло, вилазь! — крикнула на дівчинку старша сестра.

— Я не хочу, — відповіла дівчинка.

— Потрібно йти на похорон, ходи вже! — вона почала тягнути дівчинку за руку, а потім ляснула її по спині, намагаючись витягнути з-під столу.

Я не витримала і стала перед жінкою.

— Припиніть, — попросила я.

— А ви тут до чого? Не лізьте в чужі справи!

— Гляньте, як ви поведетеся! — обурилась я. — Смикаєте, б'єте дитину та кричите на неї! Звісно, вона не хоче з вами йти!

Лейла сховалась за мою спиною.

— Але ж потрібно йти на похорон матері, — уже м'якіше вимовила Белла.

— Я не хочу бачити маму, не хочу її бачити мертвою, — тремтливим голосом сказала дівчинка.

— І що мені з тобою робити? Куди тебе подіти?

— Вона залишиться зі мною, — без роздумів відповіла я. — Якщо потрібно, то до завтра я пригляну за нею.

— Чесно? Ви за нею приглянете? — здивувалась молода жінка. Вона провела рукою по заплутаному волоссю своєї молодшої сестри, ще раз здивовано хитнула головою та пішла, не попрощавшись.

Після роботи ми разом пішли додому. У центрі міста на мене витріщалися знайомі, адже я йшла за руку з маленькою ромкою. Але мені було байдуже. Дорога від школи додому була довгою. Дорогою я купила їй дві кульки морозива. Доки вона їла, то не плакала.

Удома набрала Лейлі теплу ванну.

— Зможеш покупатися сама? Ти така замурзана!

— Так, але волосся помити сама не зможу! Я не вмію. Його завжди мила мама.

— Добре, я помию твоє волосся!

Вона боязко залізла у ванну, і в моїй голові промайнула думка, що, напевно, це перша ванна в її житті! Адже вона живе в таборі.

Вона допомагала мити свої кучері. Одяг я закинула до пральної машинки. Моя стара футболка була на Лейлі, як сукня. Я провела її до кімнати.

— Я хочу спати, — Лейла подивилась на мене своїми великими блакитними очима.

— Спочатку ж треба повечеряти, чи не так?

— Добре, — зітхнула вона.

Я пішла до кухні, розігріла їжу. Зайшовши до кімнати, побачила, як Лейла, згорнувшись калачиком, лежить на дивані. Дівчинка спала. Я накрила її ковдрою. Ще трішки спостерігала за нею, вирішуючи, будити її чи ні. Вирішила не будити. Стояла, дивилась на неї та думала над тим, яке в неї буде життя після всього цього, після смерті матері? У кращому разі її сестра зможе оформити опіку й кинути її напризволяще, у гіршому — вона опиниться в дитячому будинку.

Уночі мене розбудив її плач. Я забігла до кімнати.

— Заспокойся. Що сталося?

— Я не хочу йти додому, — задихаючись від плачу, промовила вона.

— Надворі ніч, ти нікуди й не підеш.

— Але я ніколи більше не хочу йти додому.

— Це дуже погана ідея, сонечко, — я присіла поруч, пригорнула її до себе.

— Будь ласка, дозвольте мені залишитись тут, із вами! Обіцяю, що буду чемною, доброю дитиною!

— Давай зранку це обговоримо. А зараз лягай спатки.

Вона мене послухалась, і я знову накрила її ковдрою.

Уранці я прокинулась тому, що щось тиснуло на мою ногу. Це була Лейла. Вона лежала в мене в ногах, поклавши голову на мою щиколотку, і так глибоко спала, що навіть не прокинулась, коли я вивільнила ногу з-під її голови.

Лейла прокинулась якраз тоді, коли я приготувала сніданок. Вона тихесенько підійшла до мене, потерла очі й усміхнулась. Цього ранку ми разом вийшли з дому. Вона в школу, а я на роботу.

* * *

Щороку на День матері вона дарувала мені листівку. Усього їх було п'ять. Я їх досі зберігаю.

Цього року вона випустилась. Лейла виросла в неймовірно гарну дівчину. Наприкінці випускового вечора я отримала від неї квіти й ще одну листівку, на якій вона написала: *«Знаєте, якби Ви тоді не забрали мене із собою, то я б, напевно, втекла. А можливо, пішла б слідом за мамою. Дякую!»*.

Відповідь на її листівку я написала вже вдома, уночі: *«Якби я знала, що з тобою станеться, то більше ніколи не відпустила б тебе від себе. Не ображайся на мене»*.

Цю останню, шосту листівку я теж зберегла у своїй шухлядці.

II. ЗЕЛЕНА СМУГА	65
Сімейна реліквія	65
Початок	67
Іменинниця	69
Тьотя Зіна	74
Мертвий п'ять хвилин	80
11-482	85
Хвора	88
Мама	92
Пастушка гусей	94
Бабуся	99
82 рублі	102
Мій батько	106
Перський килим із плямами	107
Тортура	109
Дідусь розповідає	110
Картопляне пюре з томатним соусом	114
Троянди	119
Тьотя Оля	121